

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (prvního senátu)

21. června 2007*

Ve věci C-158/06,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím College van Beroep voor het bedrijfsleven (Nizozemsko) ze dne 16. března 2006, došlým Soudnímu dvoru dne 23. března 2006, v řízení

Stichting ROM-projecten

proti

Staatssecretaris van Economische Zaken,

SOUDNÍ DVŮR (první senát),

ve složení R. Schintgen, předseda pátého senátu, zastupující předseda prvního senátu, A. Tizzano, A. Borg Barthet, M. Ilešič (zpravodaj) a E. Levits, soudci,

* Jednací jazyk: nizozemština.

generální advokát: J. Mazák,
vedoucí soudní kanceláře: M. Ferreira, vrchní rada,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 1. února 2007,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za Stichting ROM-projecten J. Roeleveldem, advocaat,
- za nizozemskou vládu C. ten Dam, jako zmocněnkyní,
- za Komisi Evropských společenství L. Flynnem a A. Weimarem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 29. března 2007,

vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článku 6 rozhodnutí Komise K(95) 1753 ze dne 16. října 1995 o poskytnutí příspěvku z Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR) a z Evropského sociálního fondu (ESF) pro operační program v rámci iniciativy Společenství týkající se MSP ve prospěch oblastí, které v Nizozemsku přicházejí v úvahu pro cíle č. 1 a č. 2 (dále jen „rozhodnutí o poskytnutí“), a článku 249 ES.

- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu vedeného mezi nadací založenou podle nizozemského práva Stichting ROM-projecten (dále jen „ROM-projecten“) a Staatssecretaris van Economische Zaken (státní tajemník pro hospodářské záležitosti, dále jen „státní tajemník“) ve věci zrušení a žádosti o vrácení finanční pomoci poskytnuté v rámci iniciativy Společenství ve prospěch malých a středních podniků.

Právní rámec

- 3 Dne 1. července 1994 Komise Evropských společenství zveřejnila oznámení členským státům, kterým se stanoví hlavní zásady integrovaných operačních programů a celkových grantů, které by měly členské státy navrhnout v rámci iniciativy Společenství o přizpůsobení malých a středních podniků jednotnému trhu (Úř. věst. C 180, s. 10).
- 4 Rozhodnutí o poskytnutí stanoví:

„Článek 1

Schvaluje se operační program MSP v Nizozemsku stanovený pro období od 30. listopadu 1994 do 31. prosince 1999 a popsany v přílohách, který zahrnuje koherentní soubor víceletých opatření v rámci iniciativy Společenství týkající se MSP ve prospěch oblastí, které v Nizozemsku přicházejí v úvahu pro cíle č. 1 a č. 2.

[...]

Článek 6

Podpory Společenství se vztahují na výdaje související s činnostmi zahrnutými do tohoto programu, pro které byly v členském státě nejpozději do 31. prosince 1999 přijaty právně závazné dohody a vyčleněny potřebné finanční prostředky. Okamžik, ke kterému musí být výdaje na tyto činnosti nejpozději uskutečněny, aby mohly být zohledněny, se stanoví na 31. prosince 2001.

[...]

Článek 9

Toto rozhodnutí je určeno Nizozemskému království.“ *(neoficiální překlad)*

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 5 Dopisem ze dne 31. srpna 1999 požádala ROM-projecten státního tajemníka o poskytnutí podpory v rámci operačního programu MSP v Nizozemsku na základě projektu „Kenniskaart Medische Technologie en Life Sciences“ (přehled vědomostí v oblasti lékařské technologie a přírodních věd).

- 6 Rozhodnutím ze dne 29. prosince 1999 poskytl státní tajemník ROM-projecten podporu v rámci uvedeného programu ve výši nepřesahující 200 000 NLG. Mimo jiných podmínek bylo v tomto rozhodnutí stanoveno, že uvedený projekt musí být realizován do 31. prosince 2000 a že výdaje uskutečněné před 1. lednem 2000 a po 31. prosinci téhož roku nebudou způsobilé.
- 7 Na žádost ROM-projecten jí státní tajemník vyplatil jak v roce 2000, tak i v roce 2001 zálohu ve výši 80 000 NLG.
- 8 Rozhodnutím ze dne 11. července 2002 oznámil státní tajemník ROM-projecten, že nesplnila podmínku stanovenou v článku 6 rozhodnutí o poskytnutí, podle které musí příjemce podpory přijmout závazky před 31. prosincem 1999 (dále jen „časový požadavek“). Státní tajemník předložil Komisi otázku, zda proto musí být podpora stanovena na nulu, na kterou služby Komise neformálně odpověděly záporně. Až do formálního potvrzení stanoviska Komise v této věci stanovil státní tajemník podporu s všeobecnou výhradou na 69 788 NLG. Státní tajemník rovněž vyzval ROM-projecten k vrácení částky 90 212 NLG.
- 9 Rozhodnutím ze dne 27. února 2003 stanovil státní tajemník podporu na nulu a vyzval ROM-projecten, aby vrátila také částku 69 788 NLG z důvodu, že Komise má za to, že příjemce podpory byl povinen přijmout závazky nejpozději dne 31. prosince 1999.
- 10 Rozhodnutím ze dne 26. května 2003 zamítl státní tajemník stížnost podanou proti rozhodnutím ze dne 11. července 2002 a ze dne 27. února 2003.

- 11 Rozsudkem ze dne 23. ledna 2004 zrušil Rechtbank te Roermond rozhodnutí ze dne 26. května 2003. Rechtbank te Roermond státnímu tajemníkovi uložil, aby přijal nové rozhodnutí o stížnosti, která mu byla předložena.
- 12 Rozhodnutím ze dne 16. srpna 2004 stanovil státní tajemník částku podpory na nulu a požadoval vrácení částky 72 604,84 eur z důvodu, že ROM-projecten nesplnila časový požadavek.
- 13 College van Beroep voor het bedrijfsleven, ke kterému ROM-projecten podala žalobu proti tomuto rozhodnutí, si klade otázku, zda státní tajemník mohl vůči ROM-projecten namítat skutečnost, že posledně jmenovaná tuto podmínku nesplnila. College van Beroep voor het bedrijfsleven v tomto ohledu uvádí, že v nizozemském právu lze takovou podmínku uplatnit vůči příjemci podpory pouze v případě, že o ní byl předem informován. Toto pravidlo vyplývá jak ze zásady právní jistoty, tak i z nizozemských právních předpisů. V projednávaném případě není přitom tato podmínka uvedena ani v rozhodnutí ze dne 29. prosince 1999 přijatém státním tajemníkem, ani v podmínkách připojených k tomuto rozhodnutí. Neobjevuje se ani ve formuláři žádosti o podporu, ani v pokynech připojených k tomuto formuláři.
- 14 Předkládající soud z toho vyvozuje, že z pohledu samotného nizozemského práva nelze vůči ROM-projecten namítat časový požadavek. Nicméně si klade otázku, zda lze tuto podmínku uplatnit vůči ROM-projecten na základě práva Společenství.
- 15 Za těchto podmínek se College van Beroep voor het bedrijfsleven rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Je článek 6 rozhodnutí o [poskytnutí] bezpodmínečný a dostatečně přesný, tak aby byl přímo použitelný ve vnitrostátním právním řádu?

2) V případě kladné odpovědi na první otázku:

Má být článek 249 ES vykládán v tom smyslu, že článek 6 uvedeného rozhodnutí přímo zavazoval určitý subjekt k tomu, aby jako konečný příjemce uzavřel nejpozději do 31. prosince 1999 právně závazné dohody a konkrétně vyčlenil potřebné prostředky?

3) V případě kladné odpovědi na druhou otázku:

Ponechává [povinnost členských států přijmout nezbytná opatření pro zpětné vymáhání částek ztracených v důsledku nesrovnalosti] s přihlédnutím k zásadám práva Společenství členským státům prostor pro uvážení, který jim umožňuje upustit od zpětného vymáhání z důvodu porušení některého ustanovení, pokud dotčenému příjemci podpory nebylo toto ustanovení známo a jeho neznalost mu ani nelze vytýkat?“

K předběžným otázkám

Úvodní úvahy

¹⁶ V rámci postupu spolupráce mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem zavedeného článkem 234 ES přísluší Soudnímu dvoru poskytnout předkládajícímu

soudu užitečnou odpověď, která mu umožní rozhodnout spor, jenž mu byl předložen. Z tohoto hlediska Soudnímu dvoru přísluší případně přeformulovat otázky, které jsou mu položeny (rozsudek ze dne 23. března 2006, FCE Bank, C-210/04, Sb. rozh. s. I-2803, bod 21 a uvedená judikatura).

- 17 V projednávaném případě položil předkládající soud třetí otázku podpůrně, a sice pro případ, že první a druhá otázka budou zkoumány předem a že obě otázky budou zodpovězeny kladně.
- 18 Je nutné konstatovat, že třetí otázku lze rovněž zkoumat samostatně a že kladná odpověď na tuto otázku by učinila první a druhou otázku irelevantními. Totiž za předpokladu, že podmínky poskytnutí příspěvku, mezi které náleží časový požadavek, musí být v každém případě považovány za podmínky, které nelze uplatňovat vůči konečnému příjemci z důvodu, že mu nebyly sděleny, není namístě zkoumat, zda je tento časový požadavek bezpodmínečný, dostatečně přesný a způsobitý přímo ukládat povinnosti tomuto příjemci.
- 19 Je tedy vhodné zkoumat nejprve třetí otázku a přeformulovat ji následovně:

„Jsou-li podmínky poskytnutí finanční pomoci přiznané Společenstvím členskému státu vyjádřeny v rozhodnutí o poskytnutí, avšak tento členský stát tyto podmínky nezveřejnil ani je konečnému příjemci pomoci nesdělil, brání právo Společenství uplatnění zásady právní jistoty za účelem zamezení vrácení neoprávněně vyplacených částek uvedeným příjemcem?“

Ke třetí otázce

Vyjádření předložená Soudnímu dvoru

- 20 ROM-projecten tvrdí, že článek 6 rozhodnutí o poskytnutí neznala a že jí nemůže být tato neznalost vytýkána. V důsledku toho brání zásady ochrany legitimního očekávání a právní jistoty vrácení finanční pomoci, jejímž příjemcem byla ROM-projecten. Právo Společenství totiž nebrání použití uvedených zásad za účelem zamezení vrácení podpory tohoto druhu, pokud se zohlední rovněž zájmy Společenství a je prokázána dobrá víra příjemce.
- 21 Nizozemská vláda zdůrazňuje, že procesní subjekty musí znát právo Společenství a že jeho použití musí být pro procesní subjekty předvídatelné. Z toho vyvozuje, že časový požadavek nemůže být vůči ROM-projecten namítán, neboť ta nebyla o tomto požadavku informována.
- 22 Také Komise má za to, že časový požadavek nemůže být vůči ROM-projecten namítán. Jelikož předkládající soud konstatoval, že tato podmínka nebyla ROM-projecten oznámena a že ROM-projecten nemůže být její neznalost vytýkána, zásada právní jistoty brání tomu, aby uvedená podmínka byla vůči ROM-projecten uplatňována.

Odpověď Soudního dvora

- 23 Z judikatury Soudního dvora vyplývá, že v případě neexistence ustanovení práva Společenství musí být spory týkající se zpětného vymáhání částek vyplacených

v rozporu s právem Společenství rozhodnuty vnitrostátními soudy na základě použití jejich vnitrostátního práva, v mezích stanovených právem Společenství; na tomto základě nesmí mít pravidla a postupy stanovené vnitrostátním právem za následek to, že bude prakticky nemožné nebo nadměrně obtížné zpětně vymáhat neoprávněně vyplacenou podporu, a vnitrostátní právo musí být uplatňováno způsobem, který ve srovnání s postupem pro rozhodování podobných vnitrostátních sporů není diskriminační (rozsudky ze dne 21. září 1983, *Deutsche Milchkontor a další*, 205/82 až 215/82, Recueil, s. 2633, bod 19; ze dne 12. května 1998, *Steff-Houlberg Export a další*, C-366/95, Recueil, s. I-2661, bod 15, a ze dne 19. září 2002, *Huber*, C-336/00, Recueil, s. I-7699, bod 55).

- 24 Nelze tedy považovat za v rozporu s právem Společenství, pokud vnitrostátní právo v oblasti zrušení správních aktů a zpětného vymáhání finančních plnění neoprávněně vyplacených orgány veřejné správy zohledňuje zásadu legality současně se zásadou právní jistoty, neboť tato zásada je součástí právního řádu Společenství (výše uvedený rozsudek *Deutsche Milchkontor a další*, bod 30; rozsudek ze dne 9. října 2001, *Flemmer a další*, C-80/99 až C-82/99, Recueil, s. I-7211, bod 60, a výše uvedený rozsudek *Huber*, bod 56).
- 25 Tato zásada právní jistoty zvláště vyžaduje, aby právní úprava Společenství umožnila dotčeným osobám seznámit se přesně s rozsahem povinností, které jim ukládá (rozsudky ze dne 1. října 1998, *Spojené království v. Komise*, C-209/96, Recueil, s. I-5655, bod 35; ze dne 20. května 2003, *Consorzio del Prosciutto di Parma a Salumificio S. Rita*, C-108/01, Recueil, s. I-5121, bod 89, a ze dne 21. února 2006, *Halifax a další*, C-255/02, Sb. rozh. s. I-1609, bod 72). Procesní subjekty musí mít totiž možnost jednoznačně poznat svá práva a povinnosti a postupovat podle toho (rozsudky ze dne 13. února 1996, *Van Es Douane Agenten*, C-143/93, Recueil, s. I-431, bod 27, a ze dne 26. října 2006, *Koninklijke Coöperatie Cosun*, C-248/04, Sb. rozh. s. I-10211, bod 79).

- 26 Tento požadavek právní jistoty se uplatní s obzvláštní přísností vůči právní úpravě, která může způsobovat finanční důsledky (rozsudek ze dne 16. března 2006, Emsland-Stärke, C-94/05, Sb. rozh. s. I-2619, bod 43, a výše uvedený rozsudek Koninklijke Coöperatie Cosun, bod 79).
- 27 V projednávaném případě je předně Nizozemské království, jak vyplývá z článku 9 rozhodnutí o poskytnutí, jediným adresátem tohoto rozhodnutí. Nehledě k tomu, že uvedené rozhodnutí nebylo zveřejněno, a že tedy bylo známo pouze nizozemským orgánům, tyto orgány ROM-projecten nesdělily podmínky poskytnutí uvedené v tomto rozhodnutí.
- 28 Mimoto státní tajemník tím, že udělil ROM-projecten podporu v rámci rozhodnutí o poskytnutí dne 29. prosince 1999, tedy pouhé dva dny před uplynutím lhůty stanovené v článku 6 tohoto rozhodnutí, aniž by ROM-projecten byla o této lhůtě informována, zapříčinil situaci, která téměř zákonitě vedla k nedodržení podmínek poskytnutí.
- 29 Je nutné konstatovat, že za takových okolností nemůže konečný příjemce finanční pomoci Společenství jednoznačně poznat svá práva a povinnosti a postupovat podle toho.
- 30 Jak uplatňovaly ROM-projecten, nizozemská vláda a Komise, zásada právní jistoty v situaci vyznačující se tím, že konečný příjemce neznal podmínky uvedené v rozhodnutí o poskytnutí, brání tomu, aby tyto podmínky byly vůči konečnému příjemci uplatňovány.

- 31 Příjemce však může zpochybnit zrušení a zpětné vymáhání finanční pomoci pouze za podmínky, že byl v dobré víře, pokud jde o správnost jejího použití. Vnitrostátnímu soudu přísluší zkoumat, zda je tato podmínka splněna (viz v tomto smyslu rozsudky ze dne 16. července 1998, Oelmühle a Schmidt Söhne, C-298/96, Recueil, s. I-4767, bod 29, a výše uvedený rozsudek Huber, bod 58).
- 32 Nakonec je namístě připomenout, že pokud zásada právní jistoty brání tomu, aby příjemce finanční pomoci Společenství byl povinen tuto pomoc vrátit, je nicméně nutné zohlednit zájem Společenství na zpětném vymáhání této pomoci (výše uvedený rozsudek Huber, bod 57).
- 33 V takové situaci, jaká je popsána ve věci v původním řízení, kdy nevrácení pomoci ze strany příjemce podpory je způsobeno opomenutím, kterého se dopustily vnitrostátní orgány, ze zásady spolupráce uvedené v článku 10 ES vyplývá, že dotčený členský stát může být pro účely účinného výkonu práva Společenství, za účelem dosažení vrácení pomoci, činěn finančně odpovědným za zpětně nevy-máhané částky.
- 34 S ohledem na výše uvedené je třeba na třetí otázku odpovědět tak, že jsou-li podmínky poskytnutí finanční pomoci přiznané Společenstvím určitému členskému státu uvedeny v rozhodnutí o poskytnutí, avšak tento členský stát tyto podmínky ani nezveřejnil, ani je konečnému příjemci pomoci nesdělil, nebrání právo Společenství uplatnění zásady právní jistoty za účelem zamezení vrácení neoprávněně vyplacených částek tímto příjemcem za podmínky, že je prokázána dobrá víra tohoto příjemce. V takovém případě může být dotčený členský stát za účelem účinného výkonu práva Společenství na vrácení pomoci činěn finančně odpovědným za nevy-máhané částky.

K první a druhé otázce

- 35 S přihlédnutím k odpovědi na třetí otázku není namístě odpovídat na otázku, zda časový požadavek je natolik bezpodmínečný a dostatečně přesný, aby byl přímo použitelný ve vnitrostátním právním řádu, ani na otázku, zda uvedený požadavek může přímo ukládat povinnosti konečnému příjemci finanční pomoci.

K nákladům řízení

- 36 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (první senát) rozhodl takto:

Jsou-li podmínky poskytnutí finanční pomoci přiznané Společenstvím určitému členskému státu uvedeny v rozhodnutí o poskytnutí, avšak tento členský stát tyto podmínky ani nezveřejnil, ani je konečnému příjemci pomoci nesdělil, nebrání právo Společenství uplatnění zásady právní jistoty za účelem zamezení vrácení neoprávněně vyplacených částek tímto příjemcem za podmínky, že je prokázána dobrá víra tohoto příjemce. V takovém případě může být dotyčný členský stát za účelem účinného výkonu práva Společenství na vrácení pomoci činěn finančně odpovědným za nevy máhané částky.

Podpisy.